

Crònica de l'acte amb Federico Mayor Zaragoza del dilluns 10 de desembre de 2018

En commemoració amb el 70è aniversari de la Declaració Universal de Drets Humans i com a cloenda del curs d'extensió universitària coorganitzat per l'entitat i la Fundació Solidaritat UB (gestionat per Món-3), "Drets humans: avenç o retrocés?", vam organitzar una conferència de l'ex director general de la UNESCO i president de la Fundación Cultura de Paz, Federico Mayor Zaragoza.

La presentació de l'acte va anar a càrrec de la nostra sòcia i membre de la junta de l'entitat, Francesca Gilabert, que el va definir com *"un català universal"*. També va recordar bona part del seu currículum com a activista i professional a l'entorn dels Drets humans, així com algunes activitats força desconegudes per a alguns, com el fet que redacta poesies. *"És un poeta, fou ministre [d'Educació i Cultura], eurodiputat, ex director general de la UNESCO, ..."* va anar descrivint Gilabert. I li va fer una pregunta, la que conté el títol de la conferència: *"Drets humans: avenç o retrocés?"*

A continuació, la presidenta de la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO (FCACU) Maria Dolors Reig Garganta va presentar també el ponent i va iniciar la conferència. Del conferenciant, també en van sorgir elogis. *"És un tortosí resident a Barcelona, Medalla d'Or i Creu de Sant Jordi per la Generalitat de Catalunya, doctor honoris causa per la UAB, molt actiu i compromès amb els drets humans", "no sé d'on treu tant de temps"* va reblar -i amb el somriure còmplice de Federico, *"que s'ha dedicat a temes científics i a tasques polítiques"*, tot reivindicant que no se separin *"aquests dos móns"* i recordant l'Informe Delors com un dels èxits que va poder liderar com a ex director general de la UNESCO. *"Vostè és d'aquelles persones exemplars que tan vostè mateix reclama que hi hagi al món"* va sentenciar.

I a tall de crítica als mitjans, la presidenta va indicar que *"els diaris, en un dia com avui, tan senyalat, no han fet gaire cas de la situació dels drets humans (DDHH) al món"*. A la sala emperò, hi havien periodistes com la Neus Tomàs, sots directora d'Eldiario.es, que havia vingut a entrevistar al ponent, i una companya de LH Digital que faria crònica de l'acte pels Informatius.

Multilateralisme democràtic (o democràcia internacional)

Federico Mayor Zaragoza va iniciar la conferència recordant allò que ell considera drets bàsics i el paper que té la UNESCO en tot plegat. *"La UNESCO és la garant de que tothom parli i digui el que vulgui"*. I durant tot l'acte va anar emfatitzant la necessitat de tornar al multilateralisme democràtic, a la cooperació entre estats en temes globals, tot tractant-ne alguns com el Canvi Climàtic o la fam al món.

Va reclamar que *"els que en saben, se'ls ha d'escoltar"*, *"i que els parlaments democràtics, si entenem bé el concepte de democràcia, han d'escoltar-los i saber la veritat"* i va animar al públic a *"no tenir por"*. I és que durant tota la seva intervenció va recordar que *"hem de deixar de ser súbdits per poder ser ciutadans, ens cal més rebel·lió i menys por"* (...). *"Tal i com ens diu*

el llibre *El Delicto del Silencio* que ha escrit en Federico i que és una relectura de la Declaració Universal dels Drets Humans" va afegir la presidenta de la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO. Mayor Zaragoza també va emfatitzar molt en el canvi que cal dur a terme a nivell de tota la humanitat, el paper de la dona. *"Des de l'origen dels temps i amb contadíssimes excepcions el poder ha estat absolut/ista i masculí, la idea era que això es feia així com ell manava i s'havia acabat el debat"*. *"Per això entenc la por, perquè és històrica"*. Per tot plegat, el ponent reclamava ser lliures, també d'aquestes pors, alhora que som responsables. *"Per això també reivindico la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH), on també hi ha escrit que els drets són per alliberar la humanitat de la por"*. *"Estic esperançat" va concloure, "perquè si dic que sóc optimista, alguns em responen que això és ser un pessimista mal informat"*. Una broma que va riure tota la sala.

Feminització de la política

Seguidament va exposar que *"ens fa falta aquesta nova manera de fer les coses que vindrà amb les dones als governs, liderant, etc."*. Amb aquesta frase, va aprofitar per agrair a l'entitat, a les dones que l'havien precedit en la conferència, *"a la Francesca, a la [Maria] Dolors"*, l'organització de l'acte, i també va poder saludar la presència de l'alcalde de la nostra ciutat, Núria Marín, com un exemple, *"de tantes alcaldesses a Catalunya, Barcelona i l'Hospitalet, a Espanya, Toledo, fa poc a la capital de Mèxic, a París, a Oslo"*. Recordant que *"és les ciutats on es pot escoltar la veu de la gent de forma més directe, on es pot participar millor, on hi ha els serveis socials més bàsics, etc."*

A l'inici de la seva exposició també va fer una defensa de la Filosofia, davant el menyspreu actual, com a *"capacitat de pensar, imaginar, anticipar-nos i reflexionar"*.

Missatge esperançador

La presidenta de la FCACU va recordar que efectivament *"hem avançat molt, en matèria de Drets humans"* i així va contestar Gilabert. Mentrestant assentia amb el cap l'ex director general de la UNESCO, Reig Garganta ho matisava amb un *"però cal seguir treballant"*. Mayor Zaragoza hi afegí després: *"actualment, els brots intolerants i supremacistes, producte del neoliberalisme, és lògic que facin més por. Davant de tot això, i com diu el 2n paràgraf del Preàmbul de la DUDH, si no pots exercir els teus drets, tens dret a la rebel·lió; (...) per tant, no hem de ser obedients ni hem de callar-nos"*. Recordant que rebel·lar-se no significa usar la violència, com passa amb les revolucions.

Als anys '70 hi havia molta gent que encara no sabia escriure, va recordar. I per això, *"hi havia tanta poca gent activa, però ara tenim la llibertat de pensar i parlar, només cal que l'usem"*. I l'usem bé, tot referint-se als principis de llibertat, justícia, solidaritat igualtat que havien de regir, segons el seu propi redactat, la Constitució de la UNESCO (que fou la predecessora de la DUDH); resumint en dues frases: *"la igualtat en drets", "la dignitat, que és la base de tots els drets"*.

Com Reig Garganta li havia recordat a Mayor Zaragoza que ell reclama referents, el ponent en va citar alguns que també donarien una clar missatge d'esperança, i de feina que cal fer.

Referents històrics: Leonor Roosevelt, Nelson Mandela i Michael Gorbtxov

I va començar pels Estats Units d'Amèrica (EUA): *"La última voluntat de Teodor Roosevelt, president dels EUA fou que la seva dona, Leonor, liderés la que seria la DUDH. (...) L'equip de Roosevelt havia dissenyat el que seria el multilateralisme democràtic [que el ponent va estar defensant i usant com a fil conductor de tota la conferència] amb la idea de que tothom tingui el plat a taula"*. Molt després d'ell, i més propers a l'actualitat, *"van arribar Reagan, president dels EUA, i Thatcher, presidenta del Regne Unit, contraris al multilateralisme"*.

Però per una altra banda, "hi havia Mandela i Gorbtxov, dos ciutadans referents". Mayor Zaragoza va recordar que havia anat a veure a la presó a Mandela i va reconèixer que *"allò inesperat és la nostra esperança"*. Com ho va ser una persona, *"27 anys empresonada, que en 6 mesos va dur a terme un procés de conciliació, usant molt bé els mitjans de comunicació i el futbol amb la col·laboració de l'actual president de Sud Àfrica, en Frederick, reduint l'odi racial entre blancs i negres i acabant amb l'apartheid"*, sense cap ganes de venjança. Com Gorbtxov, que també va sorprendre "dient el contrari del que havien dit els seus predecessors en la presidència de la URSS". "Sense cap gota de sang, du a terme un canvi profund, va reunint-se amb els dissidents i els hi diu, amb l'espant inicial d'aquests, que facin el que vulguin". Mayor Zaragoza va recordar-ne una frase significativa: *"el que a mi em preocupa, deia Gorbtxov, és la gent més pobre, no la URSS (...) i d'aquí va sorgir la Federació Russa"*.

Al final de la seva exposició també va referir-se a Rigoberta Menchú com a ex empleada domèstica que va aconseguir el Premi Nobel de la Pau, per recordar que en una conferència a la Universitat Complutense de Madrid on parlant *"sobre el misteri de la vida"* va dir que *"no havíem de menysprear cada dematí"* i que demanava perdó *"per quan no es llevava de bona gana"*.

Indignat amb els que bloquegen els avenços en matèria de drets humans

"Ambdós personatges, volien eliminar l'amenaça que comportaven les armes nuclears, però a l'altra banda, hi havia Reagan i Thatcher", va explicar Mayor Zaragoza, *"que, contraris al multilateralisme, es van anar inventant el G-20, G-7, [en que hi participem], és una vergonya"*. A tal ignomínia va afegir aquesta dada deplorable i repetida en diversos fòrums socials: *"i és una vergonya que s'inverteixin 84.000 milions de dòlars en armament alhora que 2.000 persones es moren de fam al dia, la majoria de 1-5 anys, nens i nenes"*.

"Per una banda, Mandela i Gorbtxov, i per l'altra Thatcher i Reagan; alegria i tristor, defensors del multilateralisme davant contraris al multilateralisme", va resumir.

També va fer referència a Trump, com un exemple actual dels detractors del govern mundial multilateral. *"Està trencant tots els acords internacionals, mentrestant Europa no respon amb*

contundència" es queixava Zaragoza, tot enyorant Miterrand [ex president francès socialista]. "Ell hagués estat dur amb els EUA". "Reagan i Thatcher es van inventar el G-20, el G-7 per tal de no arribar acords amb tots els estats", buidant de contingut i sobretot de força, els organismes internacionals multilaterals. "El mateix G-7", afegia, "que decidia gastar-se més en Defensa mentrestant Trump trencava l'Acord de París contra el Canvi Climàtic i s'incomplien els Objectius del Mil·lenni". "Això és una traïció a la humanitat, als nets" reblava el conferenciant, tot recordant que "Obama es va acollir als Objectius del Mil·lenni i el Papa fa poc va fer una Encíclica ecològica [a Zaragoza se'l veia sorprès] davant la gravetat del problema".

Breu història del multilateralisme democràtic

"Després de la I Guerra Mundial, Wilson, com a president dels EUA, va inventar-se i liderar la Societat de Nacions [precedent de la ONU], perquè la diplomàcia [fos l'antídot a la guerra] i Alemanya no es rearmés, i perquè mai hi hagués tantes víctimes per un conflicte bèl·lic" va explicar el ponent com a inici del multilateralisme com a model de govern mundial. "Aquell president equilibrava que EUA fos un país fort i la pau, i ho feia amb el multilateralisme". Però seguidament el Partit Republicà es va apartar del projecte i finalment EUA no s'hi va adherir [curiosament]. Durant la II Guerra Mundial no hi va haver multilateralitat, per això, la guerra. De fet, i centrant-se en la responsabilitat d'un dels estats encara més poderosos del món, els EUA "no han subscrit la Convenció de Drets del infants on quasi bé tots els estats hi són i que va liderar UNICEF de la mà [de fet ell, n'era el president] de la UNESCO [que ell bé coneix]. President Bush pare va dir que no ho firmaria però ells van aconseguir que fes veure que firmava alguna cosa. D'aquella convenció, va recordar a tall d'anècdota Zaragoza, en va sorgir la cançó "We are the world, we are the children", tan coneguda per molts i moltes.

Durant tota la xerrada anava diferenciant Obama i el Partit Demòcrata dels republicans nord americans: *"Obama va firmar els Acords de París dels que Trump va fer marxar els EUA, va evitar la guerra amb l'Iran ("llavors semblava possible" recordà) però tot i que volia firmar la Convenció dels infants, necessitava 3/4 del Congrés dels Diputats, o sigui, el PR a favor". D'Obama en va criticar l'augment en despesa militar del seu país.*

Arenga a favor dels Drets humans, el multilateralisme i l'ecologia

Durant l'exposició va afirmar que *"els drets humans evitaven la guerra a les noves generacions i actualment, també la fi de la Terra". Segons ells es podia veure així: "ja no hi ha rics ni pobres, joves i avis, homes i dones; només tots plegats podem ajudar a que no s'enfonsi la nau (en sentit figurat del Planeta) ja que demà és massa tard, i la solució són els DD.HH i un multilateralisme democràtic a escala mundial".*

En un altre moment de la conferència va alçar la veu i dir *"no em dona la gana que la meva besnéta ho passi molt malament, cal que ens rebel·lem". "Cal recordar quin món els hi deixarem."*

Religions, pau i drets humans

Després de tractar sobre Trump, el ponent es va referir al president electe de Brasil, recentment investit. *"Bolsonaro és un altre sectari, que prové dels evangelistes que han estat finançats per la CIA com a reacció la Teologia de l'Alliberament". "Diuen que tenen connexió directa amb la divinitat, la gent així ho pensa"* [referint-se als que oficien les misses personalistes i mediàtiques dels grups nous de llatinoamericans evangelistes]. Va aprofitar per recordar que *"cap sura [textos sagrats islàmics a l'estil jeràrquic dels versicles bíblics] parla de la violència". "És l'interpretació de les religions allò negatiu"*, li va dir un iman com a conclusió envers els drets humans, la pau i les religions.

Va declarar que ell medita, i que ho recomana fer per saber les coses bones que vol fer cada dia. Ara bé, matisava: *"per ser ciutadans lliures, per participar, cal que els ciutadans coneguin els problemes, també"*.

Especial menció a la vocació de la seva vida: L'educació pública

La darrera part de la ponència la va centrar en l'educació, tot re valoritzant els mestres: "si un mestre ha violat, els mitjans de comunicació ja parlen de degradació moral de l'educació en Espanya sense cap dada més". "la majoria de mestres són boníssims". I amb això va recordar la seva idea d'educació. *"L'Informe PISA valora la capacitat, que no és el mateix que l'educació: es pot ser llest i mal educat. Un informe [explica], on es confon coneixement amb educació com els mitjans de comunicació que havia criticat confonen notícia amb informació. On tot és terrible, i passen de relatar un fet extraordinari com si fos un fet habitual; com el cas del mestre violador". "La major part d'informacions són intencionades pels grans mitjans"* recordava el ponent.

"Als pobles" (que resumia en "societat civil"), repetia la presidenta de la FCACU, *"li falten referents, però, [es preguntava], com podem fer ponts quan els polítics creen murs?"* Ella recomanava *"no creure'ns el primer xarlatà, ni les falses notícies. D'aquí la importància de l'educació"*.

"Cal un nou concepte de seguretat, sabent que manen els mitjans de comunicació" deia Federico Mayor Zaragoza, com a proposta de cara als assistents a la xerrada. "Un concepte de seguretat no territorial, de la gent". I es preguntava: *"Quina seguretat tenen als EUA que constantment tenen incendis terribles a Califòrnia amb helicòpters tecnològicament de pena, per resoldre els focs?"*

"Un concepte que es relacioni amb el moviment [que li ha alegrat aquests mesos], del #metoo (moviment feminista de darrera onada iniciat als EUA), que no esperi a veure què passa: que es garanteixi menjar i beure per a tot el món, per tant, accés a l'aigua, per tal accés al serveis de salut, per tant, cura del medi ambient, i per tot això es necessita educació i que deixem de ser espectadors, per ser actors".

Ell reconeix que no ha de comprar a Amazon, *perquè "el gran problema són les concentracions immenses de poder"*, com el seu propietari, i conclou que *"la major saviesa del món està en les dones africanes que ell ha pogut conèixer, que s'espavilaven per trobar aigua potable"*.

Al final, hi va haver un debat entre el ponent i el públic.